

Rett og urett

Spalten omhandler juridiske forhold av betydning for leger. Ideer og innlegg sendes tidsskriftet@legeforeningen.no

Språkkrav til leger

Det er primært arbeidsgivers ansvar å påse at utenlandske leger har tilstrekkelige norskkunnskaper. Nye regler innen EU/EØS kan endre dette slik at norske myndigheter må ta et visst ansvar.

Legeforeningen har nylig foretatt en utredning av gjeldende rettstilstand innen EU/EØS-rett og norsk rett når det gjelder muligheten til å stille nasjonale språkkrav til leger og annet helsepersonell som ønsker å arbeide i landet. Bakgrunnen er en bekymring for om dagens rettstilstand i tilstrekkelig grad ivaretar pasientsikkerheten i helsetjenesten.

Rettslige språkkrav innen EU/EØS

Blant annet med tanke på å fremme etableringsfrihet er det i EU/EØS gjennomført regler som tar sikte på å gi leger med utdanning, autorisasjon og/eller spesialistgodkjenning fra et EU/EØS-land rett til å oppnå autorisasjon eller spesialistgodkjenning i et annet land innen EU/EØS. Det seneste direktivet på området fra september 2005 (3) inneholder i artikkel 53 følgende bestemmelse om språkkunnskaper (dansk versjon): «De personer, hvis erhvervsmessige kvalifikasjoner anerkendes, skal være i besiddelse af de sprogkunderskaber, der er nødvendige for at kunne udøve erhvervsvirksomheden i værtsmedlemsstaten.»

Med «personer, hvis erhvervsmessige kvalifikasjoner anerkendes» siktes det blant annet til leger. Selv om bestemmelsen etter sin ordlyd pålegger disse personene – og ikke myndighetene i vertsmedlemsstatene – en plikt til å beherske språket i det aktuelle landet, kan det argumenteres for at bestemmelsen forplikter medlemsstatene til å iverksette tiltak for å sikre at dem det gjelder, har nødvendige språkkunnskaper. Denne tolkingen er basert på det faktum at direktiver ikke har direkte virkning i forhold til borgere eller virksomheter i medlemsstatene, men derimot retter seg mot medlemsstatene med anvisning på hvordan disse skal innrette sin nasjonale rett. Norske myndigheter tolker muligens direktivet dit hen at statlige myndigheter i Norge nå har plikt til å stille språkkrav til yrkesutøvere (4). Frist for implementering av dette EU-direktivet er 20.10. 2007.

For ordens skyld må det presiseres at for

leger som har sin utdanning, autorisasjon og/eller spesialistgodkjenning fra land utenfor EU/EØS-området, gjelder ingen begrensninger i adgangen til å stille språkkrav.

Nasjonale språkkrav i Norge

Til nå har det ikke vært uttrykkelig regulert i norsk rett i hvilket omfang myndighetene kan stille språkkrav til utenlandske leger i forbindelse med søknad om norsk autorisasjon eller spesialistgodkjenning. Praksis i Statens autorisasjonskontor for helsepersonell synes å være at språkkrav kun blir stilt til personer som skal gjennomføre norsk turnustjeneste.

Arbeidet med å implementere rådets direktiv om anerkjennelse av yrkesmessige kvalifikasjoner (3) er ifølge Sosial- og helsedepartementet satt i gang (4). Inntil eventuell ny regulering har trådt i kraft, er rettstilstanden innen norsk rett fortsatt den at det primært er arbeidsgivers ansvar å påse at utenlandske leger har tilstrekkelige norskkunnskaper – i kraft av helsepersonelloven § 16 (5). Ansvarer omfatter både det å definere språkkravene og å kontrollere at den enkelte lege oppfyller dem. I tillegg har tilsynsmyndighetene ansvar for å påse om utilstrekkelige norskkunnskaper i konkrete tilfeller har utgjort et pliktbrudd i forhold til forsvarlighetsnormen fra helsepersonellets side (5).

Det er grunn til å fremheve at gjeldende rettstilstand i Norge neppe er i strid med EU/EØS-retten. Før det nye direktivet i EU/EØS ble vedtatt har det ikke vært en uttrykkelig *plikt* for medlemsstatenes myndigheter til å stille krav til og å kontrollere utenlandske legers språkkunnskaper. Det kan dog argumenteres for at myndighetene i kraft av den generelle fellesskapsretten, herunder EF-domstolens praksis, i hvert fall har hatt en slik *rett*.

Gjeldende rettstilstand

Eksisterende rettstilstand, der ansvaret for å stille språkkrav altså primært er lagt på arbeidsgiver, utgjør en administrativ enkel

løsning for norske myndigheter, men er ikke uproblematisk. Når det fulle ansvaret for å definere og kontrollere språkkrav overlates til arbeidsgiver, vil det uunngåelig føre til ulik praksis med hensyn til hvilke språkkrav som stilles til utenlandske leger. Dette er et problem i forhold til å iakttta grunnleggende betingelser i EU/EØS-retten om at tiltak som begrenser de grunnleggende friheter, herunder etableringsfriheten, skal være ikke-diskriminerende og proporsjonale. Språkkrav til leger – uansett at de er begrunnet i viktige pasientinteresser – utgjør objektivt sett en begrensende foranstaltning. Denne problemstillingen kunne muligens avhjelpes dersom norske myndigheter tar ansvar for å være med på å definere hvilke språkkrav det skal stilles.

Tilsynsmyndighetenes vurdering av om utilstrekkelige norskkunnskaper i konkrete tilfeller har utgjort et brudd på forsvarlighetsnormen, er en tilbakeskuende vurdering. Vurderingen har derfor begrenset preventiv effekt i forhold til å forhindre at sikkerheten i helsetjenesten bringes i fare som følge av sviktende norskkunnskaper hos utenlandske leger.

Kirti Mahajan Thomassen

kirti.thomassen@legeforeningen.no
Forhandlings- og helserettsavdelingen
Den norske lægeforening

*Manuskriptet ble godkjent 29.6. 2006.
Medisinsk redaktør Petter Gjersvik.*

Litteratur

1. Rådets direktiv 93/16/EØF. <http://eur-lex.europa.eu/da/index.htm> (12.6.2006).
2. Rådets direktiv 2001/19/EØF. <http://eur-lex.europa.eu/da/index.htm> (12.6.2006).
3. Rådets direktiv 2005/36/EØF om anerkjennelse av yrkesmessige kvalifikasjoner. <http://eur-lex.europa.eu/da/index.htm> (12.6.2006).
4. Aarvig S. EU åpner for å stille språkkrav. Dagens Medisin 16.9.2005.
5. Lov om helsepersonell m.v. (Helsepersonelloven). http://www.npd.no/regelverk/r2002/Helsepersonelloven_n.htm (12.6.2006).